

Aplikácia práva Európskej únie v praxi všeobecných súdov

Michael Siman

Prehľad prameňov práva EÚ

podľa právnej sily

- primárne právo
- všeobecné zásady práva Únie
- medzinárodné zmluvy Únie
- sekundárne právo
 - od 1.7.2013 právne záväzný elektronický vestník nové pomenovanie aktov po Lisabonskej zmluve (čl. 289-291 ZFEÚ):
 - legislatívne, nelegislatívne
 - vykonávacie, delegované, základné
- judikatúra Súdneho dvora ?

2

Spôsoby aplikácie práva EÚ

- nepriama aplikácia práva Únie (nepriamy účinok)
 - súdny alebo správny orgán je povinný vykladať vnútroštátne právo v súlade s právom Únie (tzv. eurokonformným spôsobom)
 - na účely výkladu vnútroštátneho práva
 - na účely odôvodnenia rozhodnutia
 - vzťahuje sa na celé právo Únie
- priama aplikácia práva Únie (priamy účinok)
 - priznanie práva alebo uloženie povinnosti súdnym alebo správnym orgánom členského štátu priamo na základe ustanovenia práva Únie
 - obmedzená zásadou non ultra petita
 - na účely výroku rozhodnutia
 - vzťahuje sa na obmedzené množstvo ustanovení práva Únie

3

Pramene práva EÚ s priamym účinkom

- iba vybrané ustanovenia primárneho práva
 - články 34, 35, 45, 49, 56, 57 ods. 3, 101 ods. 1, 102, 157 ods. 1 a 2 Zmluvy o fungovaní EÚ (úplný priamy účinok)
 - články 18 ods. 1, 28, 30, 37 ods. 1 a 2, 63, 106 ods. 2, 108 ods. 3, 110 ZFEÚ (iba vertikálny priamy účinok)
- všetky všeobecné zásady práva Únie (väčšinou úplný PÚ)
- veľmi výnimočne medzinárodné dohody Únie
- všetky nariadenia (čl. 288 ZFEÚ) (úplný PÚ)
- výnimočne smernice (iba vertikálny PÚ)
- všetky rozhodnutia

4

Priama aplikácia smerníc

- priama aplikácia (priamy účinok) je možná, ak sú súčasne splnené nasledujúce podmienky:
 - uplynula transpozičná lehota;
 - smernica nie je správne transponovaná (chýbajúca, neskorá alebo neúplná transpozícia) alebo nie je zabezpečená jej úplná účinnosť;
 - ustanovenie smernice zakladajúce právo pre jednotlivca alebo povinnosť pre členský štát musí byť dostatočne jasné, presné a nepodmienené;
 - priama aplikácia nesmie mať za následok uloženie povinnosti fyzickej alebo právnickej osobe, alebo založenie resp. sprísnenie trestnej zodpovednosti tých, ktorí sa dopustia porušenia jej ustanovení (*Arcaro, C-168/95, 26.9.1996, Zb. s. I-4705, bod 37*)

5

Postup pri aplikácii smerníc

- komparácia vnútroštátneho ustanovenia s ustanovením smernice
 - pomôcka: odkaz na smernicu v prílohe zákona, tabuľka zhody
- uprednostnenie eurokonformného výkladu
- priamy účinok ako ultima ratio, ak sú splnené vyššie uvedené podmienky

6

Aplikácia všeobecných zásad

- ustanovenia právnych poriadkov členských štátov, ktoré patria do pôsobnosti únieového práva, musia byť v súlade so všeobecnými únieovými zásadami (C-260/89, ERT, 18.6.1991, Zb. s. I-2925, body 43 až 45)
- najmä vnútroštátne ustanovenia, do ktorých boli prebraté smernice Únie, alebo vnútroštátne ustanovenia prijaté na vykonanie nariadení Únie (napr. 196 až 198/88, Copall, 11.7.1989, Zb. s. 2309, body 14 a 15)
- vnútroštátne ustanovenia, ktoré členské štáty prijali na základe výslovnej výnimky uvedenej v zakladajúcich zmluvách;
- ostatné vnútroštátne ustanovenia patriace do pôsobnosti únieového práva.
- môžu mať horizontálny priamy účinok

7

Aplikácia ľudských práv EÚ

- pred Lisabonskou zmluvou boli súčasťou všeobecných zásad práva Únie (judikatúra Súdneho dvora)
- po Lisabonskej zmluve sú súčasťou primárneho práva EÚ (Charta základných práv EÚ, Vysvetlivky k Charte)
- Charta sa vzťahuje na činnosť inštitúcií a orgánov Únie, ale aj na činnosť členských štátov, pokiaľ vykonávajú právo Únie (čl. 51 ods. 1 Charty). To znamená, že v súlade s Chartou musia byť všetky akty prijaté inštitúciami Únie, ale aj všetky akty prijaté členskými štátmi na základe práva Únie (napr. implementácia nariadení, transpozícia smerníc, atď.)

8

Aplikácia ľudských práv EÚ

- Ustanovenia Charty je potrebné vykladať:
 - v prípade práv vyplývajúcich zo základných zmlúv v súlade so zakladajúcimi zmluvami (čl. 52 ods. 2 Charty);
 - v prípade práv vyplývajúcich z Dohovoru minimálne v súlade so štandardom ochrany zaručenej Dohovorom, prípadne nad jeho rámec (čl. 52 ods. 3 Charty; pozri Vysvetlivky k Charte);
 - v prípade práv vyplývajúcich z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty v súlade s týmito tradíciami (čl. 52 ods. 3 Charty);
 - v súlade s Vysvetlivkami k Charte základných práv Európskej únie.

9

Pravidlá výkladu práva Únie

- pri výklade ustanovenia únieového práva je potrebné prihliadať na (Olesen, T-190/03, 30.6.2005, Zb. VS s. II-805, body 36 a 38; pozri tiež Efsthathopoulos, F-144/07, 9.12.2008, body 33, 35 a 37):
 - jeho znenie;
 - jeho kontext, význam a povahu;
 - ciele, ktoré sleduje právna úprava, do ktorej toto ustanovenie patrí.

10

Pravidlá výkladu práva Únie

- Interpretácia rôznych jazykových znení
 - text únieového predpisu je potrebné skúmať vo všetkých jeho úradných jazykových verziách a vziať do úvahy skutočný úmysel zákonodarcu a cieľ samotného predpisu (Pimlott, F-52/06, 29.11.2007, body 61 až 63; Borgmann, C-1/02, 1.4.2004, Zb. s. I-3219, bod 25; pozri tiež Cilfit, 283/81, 6.10.1982, Zb. s. 3415, bod 18)

11

Pravidlá výkladu práva Únie

- Interpretácia rôznych jazykových znení
 - uprednostnenie systematického výkladu pred jazykovým
 - pokiaľ je výklad ustanovenia práva Únie v jednotlivých jazykových verziách odlišný, musí byť toto ustanovenie vykladané podľa všeobecného významu a cieľa právnej úpravy, ktorej je súčasťou (Endendijk, C-187/07, 3.4.2008, Zb. s. I-2115, body 22 až 24; Profisa, C-63/06, 19.4.2007, Zb. s. I-3239, body 13 a 14), aj keby to v rozpore so zásadou právnej istoty viedlo nakoniec k odlišnej interpretácii ustanovenia, akú pôvodne malo podľa znenia dotknutej jazykovej verzie (Nemecko p. Komisii, T-349 a 371/06, T-14, 15 a 332/07, 9.9.2008, Zb. s. II-2181, bod 67; North Kerry Milk Products, 80-76, 3.3.1977, Zb.:

Pravidlá výkladu práva Únie

- Výkladové pomôcky pri aktoch Únie
 - definícia pojmov (priamo v znení smernice alebo nariadenia)
 - odôvodnenie aktu (citácia: „odôvodnenie č. ...“)
 - súvisiaca judikatúra Súdneho dvora EÚ
správne citácie:
 - rozsudok Súdneho dvora z 19. novembra 1991, Francovich a iní, C-6/90 a C-9/90, Zb. s. 5357, body 35 a 37
 - rozsudok Súdu prvého stupňa z 18. júna 1991, ERT, C-260/89, Zb. s. 2925, body 43 až 45
 - dôvodové správy jednotlivých inštitúcií Únie

13

Pravidlá výkladu práva Únie

- Výnimočné použitie vnútroštátnych ustanovení
 - úniový sudca (vnútroštátny súd) si pri aplikácii a interpretácii úniového práva môže pomôcť odkazom na právo členského štátu iba vtedy, ak úniové právo alebo zásady úniového právneho poriadku neumožňujú prostredníctvom nezávislého výkladu objasniť obsah a význam predmetného ustanovenia (Klein, F-32/08, 20.1.2009, body 35 a 36; Adam, T-342/04, 22.2.2006, Zb. VS s. II-A-2-107, bod 32; Sumitomo, T-22 a 23/02, 6.10.2005, Zb. s. II-4065, body 100 a 101; Khouri, T-85/91, 18.12.1992, Zb. s. II-2637, bod 32)

14

Závaznosť práva EÚ pre orgány SR

- čl. 144 ods. 1 Ústavy SR
 - sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2, t. j. Zmluvou o EÚ aj Zmluvou o fungovaní EÚ
- § 2 ods. 1 zákona č. 416/2004 Z. z. o Úradnom vestníku Európskej únie
 - nevyvrátiteľná právna domnienka znalosti právne záväzných aktov, ktoré v boli v úradnom vestníku uverejnené
- § 121 OSP
 - nedokazujú sa právne záväzné akty, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskej únie

15

Závaznosť práva EÚ pre orgány SR

- čl. 2 Aktu o podmienkach prístúpenia
 - *Odo dňa prístúpenia budú ustanovenia pôvodných zmlúv a aktov prijatých inštitúciami a Európskou centrálnou bankou pred prístúpením záväzné pre nové členské štáty a budú sa uplatňovať za podmienok stanovených v týchto zmluvách a v tomto akte.*
- čl. 58 Aktu o podmienkach prístúpenia
 - *Texty aktov inštitúcií a Európskej centrálnej banky prijatých pred prístúpením vyhotovené Radou, Komisiou alebo Európskou centrálnou bankou v českom, estónskom, maďarskom, lotyšskom, litovskom, maltskom, poľskom, slovenskom a slovinskom jazyku budú odo dňa prístúpenia autentické za rovnakých podmienok ako znenia vyhotovené v súčasných jedenástich jazykoch.*

16

Prednosť práva EÚ

- prednosť práva EÚ v úniovom právnom poriadku (*Costa v. ENEL, 6/64*)
 - definuje vzťah práva EÚ k vnútroštátnemu právu v prípade, ak si odporujú
 - všeobecná pôsobnosť zásady prednosti
 - všetky normy práva EÚ majú bez ohľadu na ich právnu silu alebo priamy účinok prednosť pred akoukoľvek vnútroštátnou normou, vrátane noriem ústavných
 - prednosť sa uplatňuje vo všetkých právnych odvetviach

17

Prednosť PU

- prednosť práva EÚ v slovenskom právnom poriadku
 - čl. 7 ods. 2 Ústavy SR
 - Primárne právo: „SR môže medzinárodnou zmluvou zmluvou, (...) al. na základe takejto zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a EÚ.“
 - Sekundárne právo: „Právne záväzne akty ES-iev al. EÚ majú prednosť pred zákonmi SR.“

18